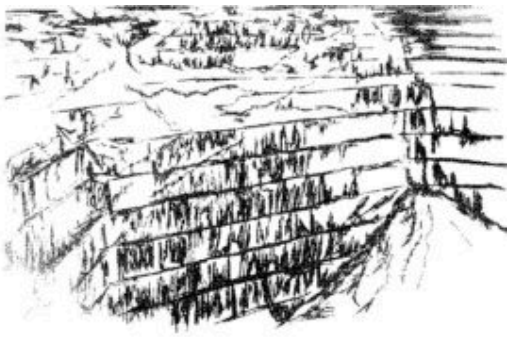
arrakalan fx-en oihartzunak

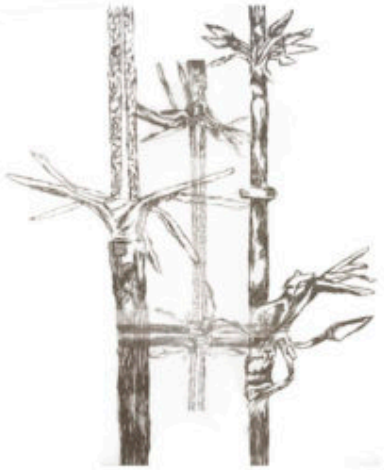
Arrakalan___ _ _

FX_____

_ _Efektua(K) – Afektua(K)_ _

_____ _ _ _ _ _____ ___ _____ - ---- - - -

_ _ __ ___ _ ___ _ ___ _ _ _ Oihartzuna(K)_ __

_Arrazoi baten ondorioz jarraitua

_Inpresioa egina

_helburua zerbait egiteko

Soinuduna eta Afektiboa

Gorputzak eta Ekintza

Zuzendua

Pasio bakoitzari

Zoragarria.

Gure bizitza horretan ematen dugu

2022/07/02. 16:39. Gaurko egiteko guztiak amaitu dira Arretxinagako ermitan, baina bat-batean nire hiru lagunak ikusi ditut; beti bezala garaiz iritsi dira, ilaran, eta harrizko aldarea saltoka inguratu dute, hiru aldiz edo. Pausu alaiak, irribarre egiten dute, baina egiten duten horretan guztiz kontzentratuta.

Sinestea.

Zertan sinestea.

Edo, besterik gabe sinestea, horretan sinetsi ala ez.

Miresten dut. Inork ikusten ez duen momentu itzela da. Ondoren barre egiten dugu, eta oso serio esango dugu gure maitasun-guduak edo gure maitaleak, agian, sinetsi ala ez, zoriz betetzen direla.

Mito horrek dio, besteak beste, bueltak emanez maitasuna aurkitzen dela.

Egoera ikusita, uste dut mugimendua ezinbestekoa dela aurrera jarraitzeko, eta mugimendua ez dagoela beti gure baitan, baina bai hura aurkitzeko nahia. Beste agente batzuek elikatuta, batzuetan, hori gertatu dadin, nork bere burua aurkitu behar du. Gugandik kanpo aurkitu behar dugu gure burua, eta, askotan, beste batzuen laguntzaz. Baina urrunegi joan gabe, eta ezer berririk aurkitu gabe, nahikoa izan liteke arreta jartzea eta prozesuaren zatiren bat zalantzan jartzea. Beste garai batzuetara joatea eta ohikoa den horretatik haratago begiratzea, abiadura moteltzea edo "barearen denboran" sartzea (Raúl Domínguezen marrazkiko esaldia). Horrela gertatzen denari kasu egin, eta, zorte pixka batekin, horrekin txikiagotuta sentituko gara.

Hasiera-hasieratik, eta dagoeneko igaro den egunean, elkarri ematen eta jasotzen jarraitzen dugu, ondo elikatzen gara. Oihartzunak sortzen dira. Horrela dela dio, eta nik gustuko dut entzutea, batez ere hura iradokitzen duenean, zergatik ez gehiago sinistu araua kolokan jartzen duen horretan? Nik ez nuen zarata ezagutzen, ezta gorputza ere, gertu sentitu ginen arte. Honek ez du etenik, entzun, entzun, ENTZUN, berrentzun, berentzuuuuun. Kilkerrak udaberrian bezala, tenperaturak gora egiten duenean, eta beren arteko sedukzioa entzun daitekeenean. Beren erritmo asko, ziurgabeak, gorputzak igurtziz sortzen dira. Gau hauetan berarekin oroitzen naiz. Estridulazioa, edo kilkerrak ligatzen.

Guri dagokigunez, mugimenduan ezagutu genuen elkar, eta kontsolamendua aurkitu genuen elkar, kontsonantzian. Bera konbentzitzen saiatzen nintzen, eta arrazoia ematen ez zidan arren, elkar ulertu genuen. Erritmo berean: aztoratuta. Eta gure forma hori balitz eta ez ohiz kanpoko zerbait?
Orain inork ezin dit gorputzetik kentzen, ezta azaletik ere. Etenik ez duen soinua ere bada. Tonu berri bat aurkitzeko aukera erakusten dit etengabe, arreta jartzeko eta maitasuna emateko beste modu bat. Formetan eboluzionatu edo eboluzionatzeko formak, gaitz handiko topaketei bide emanez.
Nahasita gaude. Berrelikatuta, oihartzunetan.

Markina-Xemein 2018
Markina-Xemein bisitatu genuen lehenengo aldiaz ondo gogoratzen dudan gauza bakarra da igandea zela, karrerako 4. mailan geundela, Bilboko elurtearen ostean, 2018ko otsailaren amaieran. Guztiak harriturik gelditu ginen 28 hartako ekaitzagatik, eta egun horrez geroztik arrasto zuriak gelditzen ziren oraindik ere.

Eta zu, non zeunden? 2018

Lehenengo bisita horren aurretik, urte hartako astelehen batean, eskulturan, Lakak zenbait harrobi-mota erakutsi zizkigun artxibo pertsonal baten bidez. Harrobia hain gertu zegoela ikusirik, igandezaleentzako plantxo bat antolatu nuen antzeko leku batzuetara joateko. Garai hartan argazki asko ateratzen nizkien lagunei eta leku horiei. Plana oso sinplea zen: joan eta bertan egon, inolako helburu edo erabaki zehatzik gabe; nonbaitera joateko elkartze hutsak argazki bat baino gehiago merezi zuen, gogoratzeko baino ez zen bazen ere. Zer bilatzen nuen edo zerbait bilatzen ari nintzela ere jakin gabe, Lander eta Iratxek ez zidaten ezetz esan, beti bezain fidel, Lur besoetan zeramatela. Horrela hasi genuen eguna, Markina-Xemein kokatuz.

Gogoan dut bertan geundela, hotza genuela, zira jantzirik eta lainoa zegoela, "ez pasatu" seinalea eta katea saltatzen genuen bitartean. Aurkitu genuen harrobiak tenplu bat ekarri zidan gogora, baina alderantziz, agian argazkietan baino ez nituelako ezagutzen. Harrituta gelditu nintzen erauzketa itzelarekin, haren forma eta harri guztiak agerian zeuden, marratuta edo. Harri bat bota nuela gogoratzen dut, errekan zaudenean, isiltasuna hausten entzun nahi duzunean eta zipriztin egiten duenean bezala; antzeko zeozer. Ez dut gogoan harriak erortzean egin zuen soinua, baina egun horri buruzko zerbaitek estimuz oihartzun egiten du nire barnean. Badakit harri batzuk ere gorde nituela, hor nonbait ditut; askotan gertatzen zait: aurkitu egiten ditut eta gero ez dakit nondik hartu ditudan. Hala ere, horien jatorria gorabehera, badakit zoria ekartzen dutela. Hartu nituen azkenekoak arestiko igande batekoak dira, bigarren hitzordu batekoak, eguzkitan, nahi gabe aurkitu genuen gaztelu batera gindoazela. Hemen ditut, eta ez nuke ezer ahaztu nahi.

Harrobiko harriek, berez, eskailera-maila erraldoiak ziruditen, pitzadura zuri gorabeheratsuz beteak, eta horrek guztiak begiratzeko modukoa bihurtzen zuen tokia, epaiketarik gabe; bertan egotea eta ezeren zain ez egotearekin nahikoa zen, hemen herrian edozein igandetan gertatzen den bezala. Dena eta ezer ez aldi berean. Azkenean, hotzaren hotzez katilukada bat txokolate eta txurroak hartu genituen Deustun. Eta, orain, urruti gaudenez, noizbehinka argazkiak bidaltzen dizkiet egun hura gogorarazteko.

Egun hauetan, hitzak ordenatzen nabilela, 2018ko negatibo hauekin egin dut topo. Bertara itzultzen naiz. Ez da besteak bezalako egun bat. Gainera, gogorarazten didate aspaldi ez dudala hauek bezalako argazkirik ateratzen. Arraroa da inpresioa, baina itzulera da kontua. Zer gertatu zen jakin nahi baduzu, agian ni ez naiz pertsona aproposena gertatutakoa modu ordenatuan kontatzeko. Hitz egiten dugun bitartean testuinguruaz galdetzen duzu, baina badakizu gustuko dudala gauzak bere onetik ateratzea. Ez dut deskribatu nahi, nahastu egiten nau eta ez dit

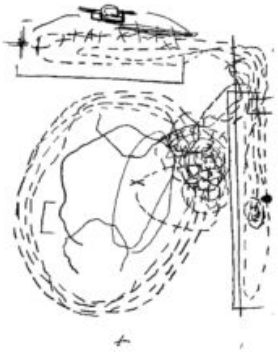
uzten benetan egin nahi dudan horretan pentsatzen; horregatik abisatzen dizut, horrela moldatu gara.

Egia da, egun eta toki zehatzak dira, pertsona zehatz batzuekin. Idazteko gertaera horiek erabili ditut, baina horien oihartzun moduan pentsatuta. Ez da oroitzapen zehatza, ezta literala ere. Hitzen ordenarekin jolastu dut, jazotakoaren inguruan dabiltza; izan ere, badakit ez duela lortuko benetan bizi genuen hura adieraztea. Horregatik, bizipen, fikzio eta asmakuntzen arteko idatzi bat egiten saiatzen naiz errealitatetik abiatuta.

Markina-Xemein 2022

Oraingo honetan larunbata da, oskarbi dago eta aurki hasiko da Arrakalak FX. Egunak hainbat arrakala izango zituela zirudien, gure artean sortuko ziren arrakalak. Izateko, gorputza edo presentzia izateko eta zarata egiteko zorian zegoen zerbait. Topaketa, errealitateko arrakala gisa. Edozein inertzia oztopatuz, larunbatean, toki honetan, gorputz ezezagun eta arrotzen arteko topaketa. Egoteko eta behatzeko denbora, egiteko moduak berak miatzen dira; kointzidentziak, ezagunek eta ezezagunek amankomunean dugu eguna eta/edo norbait.
Guztiok gauden tokiari erreparatzen diogu, harrituta, operazioak jazotzen dira, norbaitekin eta norbaiten artean, espero ez direnak, exekuzio bakoitzarekin ondorengo ospakizun eguna. Mahai, trago eta belardi amaigabeak, eguzkia desagertzen den arte. Hitz egiten amaitzen dugu, ondo amaitzen dugu, ospatzen amaitzen dugu, tokiaz eta konpainiaz gozatzen.

Guztia hasi aurretik iritsi ginen Uhagon kultura-etxera, eta bertan eguzkiaren ibilbidea neurtzen hasi ginen, etortzeko zegoena ikusteko, eta taldea ez kiskaltzea saihesteko. Batek iparra non zegoen galdetu zuen, beste batek norabidea markatu zuen eskuekin, zalantzarik gabe, eta norabide posiblea suposatu ostean, irudizko lerroa imajinatu genuen. Gerora oker zegoela ohartuko ginen. Traste guztiak eguzkitan. Gure gorputzak eta neurriak ez zetozen bat eguzkiak zekarrenarekin; aitzitik, elkar ezagutu gabe, ezberdina izatea gustatuko zitzaigukeen eraikinaren itzala asmatu eta hartaz fidatu ginen. Baina guztia gertatzeko zegoenez, ilusioz bere horretan utzi genuen, gerora norbaitek aurki zedin.

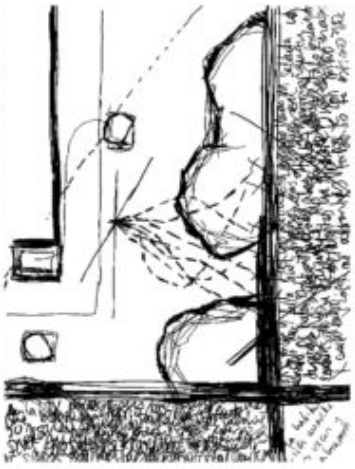
Arretxinagako ermitatik kanpo

Itziarrek eman zuen ongietorria, soila eta abegikorra izan zen, gehiegi luzatu gabe, hitz bero eta goxoak eskaini zizkigun labur-labur, egindako lana eskertu zigun. Bera zen egun honetako lotura.

Arretxinagako ermitaren barruan

Guztia hautsez beteta dago, harriak inguratzen ditut eta okupatzen duten guztia begiratzen dut. Beste batzuetan, berriz, hutsik dagoen espazioren oihartzunak harritzen gaitu, baina gaurkoan guztia beteta egoteak sortzen duen oihartzunak harritzen nau. Erraz inguratu daiteke, baina asko dago ikusteko: aldareari buelta eman, igo eta bi balkoi. Goian, burdin beltzez egindako gurutze edo argimutil zahar eta okerrak daude. Ez dakit zer diruditen orain, baina gustuko dut bere forma, paretaren kontra, hautsez beteta. Harri batek eskailera-mailaren funtzioa betetzen du, herren dago, zarata handia egiten du hura zapaltzen; hainbeste, non harritu eta beldurtu ere egin bainaiz, leku horrek isila izan behar baitzuen. Gerora Javierrek elementu hori erabiliko du eta nik ezagutu egingo dut. Egunaren hasieran dena da xelebrea. Ez nuen naturaren kapritxo hori aurkitzea espero; 3 harri erraldoi, aldare bat erdian, santu batekin. Haien gainean babes eraikin bat egiteko ideiak burura ekartzen dizkit asmatu eta gurekin bizi diren mito, erritu eta sinesmenak, batzuetan mania bihurtuak, baina fantasia hutsa direnak. Nork daki zenbat izango dituzten hemen. Gogoan dut lokarri gorri batzuk nituela eta futboleko zapatila guztiei jartzen nizkiela. Nire birramonak ere lore-sorta berria zintzilikatzen zuen urtero, oihalezko loreak balkoian, ipar-ekialdera begira. Biok sinesten genuen hori egiteko genuen arrazoian, eta gertatuko zenarekin zerikusirik ez zuela bagenekien ere, hala izango zela sinesten genuen. Sinestea. Zertan sinestea. Edo, besterik gabe sinestea, horretan sinetsi ala ez.

Eneko mendeku_dantzarekin hasten da, erritualaren antza du, harriak inguratuz hasten baita. Mantso dabil, gogoan dudala, kolore laranja eta moreko tunika bat jantzita, urre koloreko brodatu, distira eta tatxetekin. Folklorikoak diruditen horietakoa. Santua bere soinekoarekin jantzi ondoren, bueltak ematen hasten da azkarrago, oinutsik harriaren gainean burrunbaka, etxean oinutsik dabilenean ezinbestean orangutana dirudien jendearen antzera. Senti daitezke. Ondoren, dantza moduko bat, ekintza errepikatuak eta mugimendu sotilak. Amaitu du, biluzik, gorputza margotzen, beltzez igurzten. Animalia bihurtzen da eta aldaka mugitzen du, keinu sexiak, lepoa biratuz eta bi aldeetara begiratuz, bere begiradan ere badago zerbait, belatzaren antzekoa, guri begira dagoen arren, baina ez gaitu harrapakin gisa ikusten, konplize gisa baizik. Basatia da, baina, aldi berean, liluratu egiten zaitu. Amaitzean, damu atseginez pentsatzen duzu bere mugimenduetan, zorabiatuta, zer gertatu da? galdetzen diozu zeure buruari.

Uhagon kultura-etxearen atzealdea

Gure aurrean, M.Benito Píriz, telefonoa eta mikrofonoa eskuan. Autotunedun poesia-errezitala, nonbait irakurri nuen "sentitzeko modu gisa". Hitzek erakartzen, entzuten, pasatzen eta nigan bihurtzen diren lekuetara naramate. Zehazteko eta ezagutzeko aukera gisa, baina berekin dakartenari arreta jartzeko borondatearekin. Asmo eta zaintzaren jolasa, gertatzen dena eta nahi dudana.

Orain dela gutxi ohartu nintzen nola eragin zuen pertsona batek nire esperientziak nolabait "desblokeatzea", bere izaera berezi eta arduratsuaz harago, bere buruaz eta oroitzapenez hitz egiten zidan bitartean, hain gauza zehatzez hitz egiteko zuen moduagatik. Desblokeatu esaten dut denboraren poderioz, agian bizi izandako esperientzia bihurtu ez nuen zerbait, edo lotsa hutsagatik gogoratu nahi izan ez zuen hura lehen aldiz gogoraraztea delako.

Uste dut errezital horretan jaso nuenarekin antzeko zerbait gertatzen dela. Desiraz eramaten ninduen, bere hitz eta sekuentzien artean, nigan mugitzera eta nire burua bisitatzera. Lehenago kokatu nahi izan ez nituen eta izendatzera ere ausartuko ez nintzen zatietan kokatuz.

M.Benitok errezitatzen zuenak eta egin zuen moduagatik, lorategi hartan eguzkitan eta berotan, argia duen gela bat irekitzen dit, arrosa-more kolorekoa eta muxu amaigabeak, ezagutuko zenituzkeen zifrak ez esatearren; gogoan dut zenbat desiratu genuen elkar itsaso ondoan, ezezagunak, ostegun hartan auto barruan negar egin genuela hurrengo udara arte elkarri agur esaten genion bitartean, elkarri kontra egin geniola, berdin amaitzeko, pozez, kontzertu batera joan ondoren, nahastuta, gauez, iritsi nahi gabe, goizeko 6ak eta dena hor bukatuko zela jakinda, zure gelan, zuk astiroago itzultzeko esaten zenidala, gustuko genuen abestia entzun ahal izateko, asko gustatzen zitzaigula autoko une hori, elkarri hitza eman geniola oporretan esne-bidea berriro ikusiko genuela eta loreak oparituko genizkiola elkarri, baina, aldi berean, hori betiko ez zela errepikatzeari utzi gabe, mozkortuta, nahastuta, zu zure loredun alkandorarekin, iratze eta labar artean, zebra-bidera bultzatzen, igogailuan aldapa hura igotzen genuen bitartean, beste ostegun bat eta zu besarkatzea, barre artean, zuri muxu ematen, aurreko gauean elkarri esan genizkion gauza garrantzitsuak gogoratzea, une horretan beste nonbait egon baikinen, edo esnatzean jartzen zenuen musika, goizik gabeko egunak eta gau luzeagoak desiratzen, hondartza horretan eguzkia ezkutatzen zen bitartean mangoa jaten, paseatzea asko gustatzen zitzaigula, Lur besoetan genuela edo nik zure galtzei gerritik heltzen niela, museo batean, nahi eta gustuko genuen moduan. Oroitzapenak edo fikzioa, "Presaka genbiltzan, baina barearen garaian sartzea erabaki genuen" (Raúl Dominguezen marrazkiko

esaldia), zenbat atsekabetzen naizen, hain polita izan zen, baina damurik gabe, nora joan nahi genuen eta nora ez ginen iritsi. Nahi genuen antzera elkar ikusteko saiakera bat.

Leku berean jarraitzen du Mirik, eguzkitan, gorputza kontzentratuta dagoen bitartean. Bere ahalmenak ekintza berean okupatuta, non plazera maniobra beretan datzala baitirudi. Batbateko ekintza batzuk, badirudi forma jokabide berean aurkitzen dutela, entzun denarekin eta entzutear dagoenarekin elkarreraginean. Gertatzen den bitartean, aurkitu egiten da. Queer noise. Ezagutzen ez ditudan zaratak, gorputz urduri batek eragindakoak. Mugimenduak presentzia hartzen duen tokian eta ez dut aurrez esan daitekeen ezer aurkitzen, gorputzak ez du etenik eta etengabe ari da soinua ateratzen. Kasu egitera gonbidatzen du, ikusteko bitxia baita, hurrengoa zer izango den itxaroteko. Kilkerren antzekoa da, mugimenduen bidez sortutako soinua, frikzioa eta gorputzaren zati batzuk soinean daraman gailuarekin kontaktuan. Bere hatzak gogoratzen ditut lepoan, pultsua hartu nahiko balu bezala, ahoskatzen ari da eta horrek ere ahots bat igortzen du, baina, aldi berean, nahiko anonimoa. Hanka batek bere kezka arakatzen du, eta, oina arrastaka emanez, bere soinua aurkitzen du. Kable asko agerian eta trasteak mahai gainean, haiekin ere elkarreraginean. Bere gorputzarekin eta soinuarekin mugak gainditzen ditu, baina, nire ustez, horrelako ekintzak ikustea aurkitzen jarraitzeko zerbait da.

Arretxinagako ermita

Bi ibaik bat egiten duten lekuan, Javierrek bere kristalezko bolarekin ura jasotzea erabaki du. Ez dakit bataiarria den, baina hori pentsatu nahi dut. Barruan itxaroten diogu, gertatzen ari denaz ohartzen garen bitartean. Kanpoan dago, baina proiekzioan ikus dezakegu, zer gertatzen den jakiteko. Gargarak egiten eta ontzi bat eskuan duela sartu da. Batzuk haserre daude, soinuak urduritzen ditu, eta niri gazia egiten dit. Egoerak zentzugabea dirudi, baina espazioak eman dezakeen guztia aprobetxatzen du Javierrek. Streaming bidez, eta bi konplizerekin, dena zuzenean erakusten da. Horren ondorioz, soinua motelago dator eta egoeraren oihartzuna sortzen du, hitzak geroago itzultzen dira, konexioaren bidez. Dena ermitaren goiko aldean proiektatzen da: jarraitzen duten pertsonak, zuzeneko hiru irudiak, eta atzeratuta dagoen akustika. Gertatzen dena eta eragiten duena ikusten dugu. Ondo elkartutako ekintzak iruditzen zaizkit, hain ondo geratu zaio, ezen inbidia ere sentitu baitut. Harritu egiten nau eta gustatzen zait, goiko solairuan hainbeste entzuten den harri herrena ere erabili baitu. Soinua ateratzen du ikusten ez dugun bitartean, baina jarraitu egiten diogu. Azkenean, aldendu egin behar dugu, gargarak egin ondoren ura botatzen hasten baita bigarren solairutik. Benetako errituala, okasiorako eta lokalizaziorako eragiketa oso bat.

Markinako kartzela

Premisa argia da, hasierako zigiluak hala dio: dantzatu edo hil, ARAKN3k markatuta geratuko gara Markinako kartzela zaharrean. Dantzaren eta heriotzaren artean, zer geratzen zaigu? Argi baitago dantza egitea bizitzako une bikaina dela, autoan ozen abestea bezala edo animooooooooooooooo! oihukatzea bezala; hiltzea oraindik ez dut hain ondo ezagutzen. Lagunekin dantza egitea, artoen artean korrika bizian egitea edo udako lehenengo bainuan uretara bat-batean bota eta hotza sentitzea.

Leku ilun batera sartu gara; lehen, pasilloetan, Garazik gogorarazi digu: zu, kartzela da. Horrela, ideia berriro barneratu dugu. Etxe artean, eraikin honek lorategi bat dauka sarreran, han gaude azkenekoz. Egunaren amaiera hasten da. Guztiok atzealdean dagoen areto txiki batera iritsi gara, eta bertan, pantaila-gailuari begira, argiak eta musika hasten dira. Arakn3 mugitu egiten da, eta bere irudia zuzenean proiektatzen da grabatzen den bitartean, baina gainerakooi gehiago kostatzen zaigu mugitzea, lotsatuta gaude. Ni jendearen gainean dauden argiak grabatzen hasten naiz, nola mugitzen diren batzuen eta besteen gainean, leku horretan egoteko beste modu bat. Badirudi lotsak bisitatzen gaituela, kanpamenduko azken eguneko diskoteketan bezala. Batzuek baino ez dute dantzan egiten, dantza eta iluntasuna ohikoak direnean, eta, gainera, zentzumenak lehengoratzeko leku perfektua da. Dantza egitearen edo dantza eginez askatzearen ideia komentatzen didate, dantza egiten duzunean gertatzen den eta ezagutzen duzun hura. Gogoan dut gehien gustatzen zaidan film bateko eszena; protagonistak dantza egiten du autoko argien aurrean, musikarik gabe, eta izugarri gustatzen zait. Kartzelako unera itzuliz, bi pertsona gainerakoak dantzan hastera bultzatzen gaituzte jauzi eta erritmo artean, batzuek jarraitu egiten diete, eta, azkenean, askok egiten dugu dantza. Argi, proiekzio eta soinuen artean gaude. Bakoitzak bere modura bizi du, dantzatzeko duen modu bereziaren bidez.

Ea berriro dantzan topo egiten dugun.
Besarkada bat parte-hartzaile guztiei, batez ere Itziarri.

Oihane Mcguinness Armendáriz